

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rolf Graae

HELLERUP KIRKE

KROHN

HELLERUP KIRKE

Denne bog er udgivet
med tilskud fra Tuborgfondet og
Hellerup og Omegns Bank A/S

Forsidebillede: Glasmosaik med evangelistsymboler i
søndre korsarms rosevindue. Johs. Kragh, 1940.

ROLF GRAAE

HELLERUP KIRKE

UDGIVET AF

HELLERUP KIRKES MENIGHEDSRÅD

I ANLEDNING AF

KIRKENS 75 ÅRS JUBILÆUM

DEN 14. OKTOBER

1975

KØBENHAVN

KROHNS BOGTRYKKERI

1975

Rolf Graae

HELLERUP KIRKE

er sat med Intertype Baskerville
og trykt i Krohns Bogtrykkeri, København.

Papiret er 130 g Thai-cote

fra De forenede Papirfabrikker.

Klicheerne er udført af Tutein & Koch.

Organist Hans Nyholm

har bidraget med fotografisk optagelse

af Taylor-klokken (1960).

Alle øvrige billeder er optaget

af elever fra Kunstakademiets Arkitektskole,

der har gennemfotograferet kirken

som kursusarbejde i 1975 under ledelse af

fotograferne K. Helmer-Petersen

og Mogens S. Koch.

Grafisk tilrettelægning Olaf Lambaa.

© Krohns Bogtrykkeri A/S 1975.

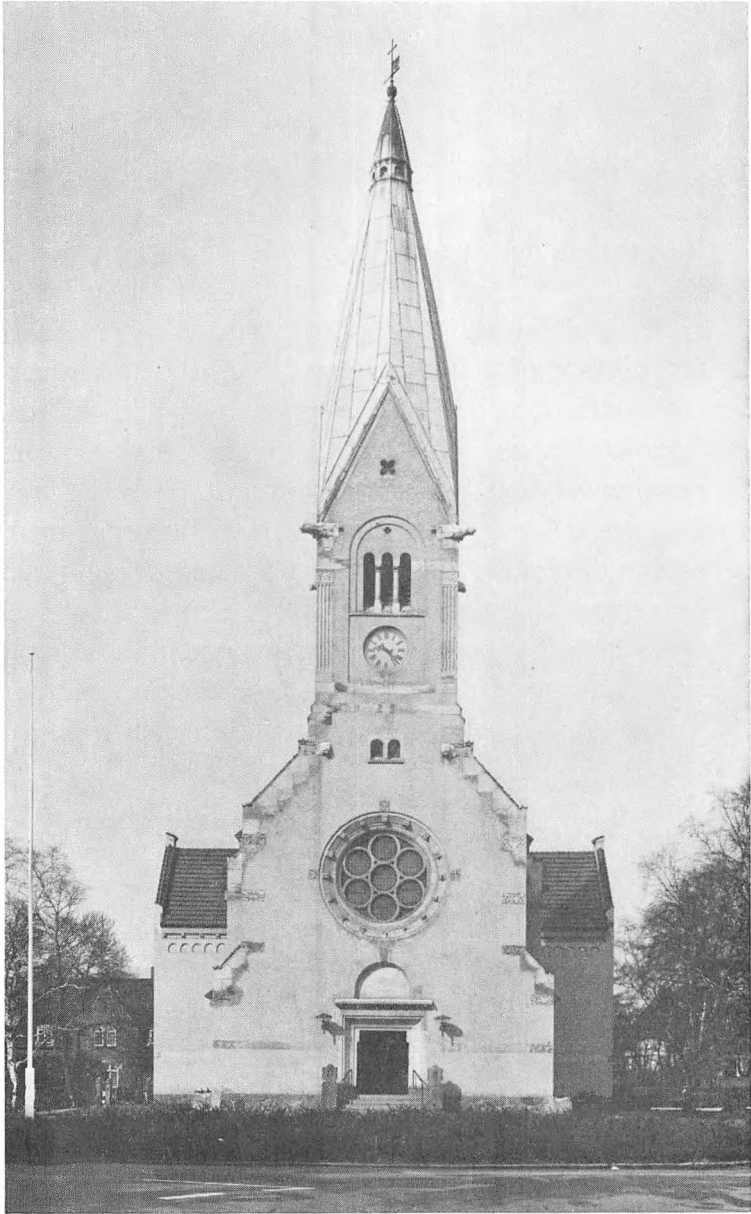
FORORD

Den 14. oktober 1975 er det 75 år siden, Hellerup Kirke blev indviet.

I den anledning har menighedsrådet ønsket at udsende et lille skrift, som kan fortælle om kirkens tilblivelse og hvad der er sket med bygningen og dens udstyr i de forløbne år. Hellerup Kirke hører vel ikke til de kunstværker, folk valfarter til, men vi, som har hjemsted i kirken, holder af den og er taknemmelige for den offervilje, vore forgængere viste, da bygningen blev rejst, og for de krav om kvalitet, de dengang søgte opfyldt ved at bruge medarbejdere, der kunne deres fag og havde noget på hjerte.

Det er vort håb, at bogen kan blive til glæde for såvel sognets beboere, unge og gamle, som for folk, der kommer udefra, og være med til at skabe forståelse for de mange gode egenskaber, kirken besidder, men som vist ikke altid erkendes.

Vi takker medlem af rådet, arkitekt Rolf Graae, som påtog sig arbejdet med denne bog, og Kunstakademiets Arkitektskole, der på foranledning af medlem af rådet, arkitekt H. C. Egede Glahn gennemfotograferede Hellerup kirke som kursusopgave og stillede materialet til vor disposition. Tak til Tuborgfondet og Hellerup og Omegns Bank, som gennem deres tilskud gjorde det muligt at bringe bogen ud til sognets husstande og ikke mindst tak til Krohns Bogtrykkeri, uden hvis indsats det havde været udelukket at udsende bogen i dette udstyr.

INDLEDNING

Hellerup menes at have sit navn efter justitsråd, stempelforvalter J. D. Heller (†1754), som ejede lystgården Lokkerup, der efter ham fik navnet Hellerupgård. Hovedbygningen, som ulykkeligvis er nedrevet, lå, hvor nu Gl. Hellerup Gymnasium har sin sportsplads.

Ved midten af forrige århundrede fandtes en række lyststeder langs Strandvejen, men efter anlæggelsen af Klampenborgbanen 1863 tog udviklingen fart, og omkring århundredskiftet var Hellerup en by med omkring 3.000 indbyggere. Kirkeligt hørte man under Gentofte sogn, men de, der dengang søgte kirken, spredtes – nogle gik til Gentofte, andre til Sct. Jakobs og Zions kirker på Østerbro eller endnu længere bort.

Det følte som et savn, at der ikke på stedet var en kirke, og 1893 indrettedes derfor en kirkesal i villaen Sofievej 33. Salen, som stilledes til rådighed af pianofortefabrikant Hindsberg, fik navnet "Emmaus". Den rummede ca. 150 siddepladser.

I menighedsbladet 1912 skildres pionertiden i to indlæg.

„Efterhånden fandt en håndfuld mennesker sammen på en 1. sal på Sofievej, men skønt de somme tider var så mange, at de sad langt ned ad trappen, så det dog for menneskers øjne ret tvivlsomt ud, om de skulle kunne

overbevise det slumrende Hellerup om nødvendigheden af at få rejst en kirke.“ (Anna Wulff)

„For en hjemvendende dansk-amerikaner, der fra sin ungdom af bærer billedet i sig af fortidens Hellerup som nogle få gårde omgivet af haver og frodige marker med fri udsigt over det blå og blinkende sund, er synet af denne moderne by med dens sporvognstrafik, viadukter og villaveje, hårdt trængt af 5-etages huskaserner og vældige bygningskomplekser, noget af en overraskelse. En ung by med en så overvældende udvikling plejer ikke at have minder, den har ikke tid og plads til sådanne. Og dog har Hellerup allerede sine minder. De rigeste og smukkeste minder samler sig om den lille, men stilfulde kirke og det åndelige arbejde, som udøves derfra. Sammenlignet med hin første nybyggertid, da man skulle til Gentofte for at komme i kirke, og da de første beskedne forsøg blev gjort på at samle mennesker i en steghed første sals lejlighed, er der sket mægtige fremskridt. Idyllen forsvandt med den gamle Onsgård, og menigheden gik ind i en nomadetilstand, hvor man flyttede om fra hus til hus eller søgte at samle unge og gamle i umøblede lejligheder eller skolestuer.“ (Chr. Hansen)

Hele sommeren igennem kunne man holde gudstjeneste i Hellerupgårds have under et mægtigt bøgetræ. Her var plads nok!

1895 nedsattes en kirkekomité, og proprietær P. S. Lemche tilbød at skænke kirkegrunden. Man fik valget mellem tre steder, Aurehøjvej nærmest jernbanen, hjørnet af Lemchesvej og Strandvejen samt Mar-

grethevej. Den første opgav man, da komiteen nærrede frygt for, „at jernbanens umiddelbare nærhed og den idelige signalisering af de nord fra til Hellerup ankomende tog ville øve en betydelig forstyrrelse ved gudstjenestens afholdelse i en eventuelt dér anlagt kirke“.

Margrethevej blev foretrukket for Strandvejen af hensyn til den roligere beliggenhed. Grunden udgjorde den sidste rest af den såkaldte „Syltes Mose“. Placering af kirker på øer eller halvøer i vejnettet var god latin for byplanlæggere dengang!

Den 28. april 1898 tilbød et medlem af komiteen at søge tilvejebragt skitser og overslag til en kirkebygning med 600 siddepladser. Det gik man ind for, men arbejdet ønskedes honoreret, så man frit kunne antage eller forkaste projektet, da pastor Hans Koch frygtede, at det skulle blive en fusker i faget, der kom til at lave det. I så henseende blev man beroliget. – Forslaget kom fra arkitekt Thorvald Jørgensen, som i 1893 havde fået kunstakademiets store guldmedalje for et projekt til en kirke med præstebolig, 1897–99 opført Nathanaelskirken i Holmbladsgade og 1898 påbegyndt Brorsonskirken. Forslaget blev godkendt og i begyndelsen af juli måned forelagt distriktets beboere til almindeligt eftersyn på kommuneskolen i Hellerup.

Den 9. februar 1899 fremsendtes ansøgning til bygningsmyndighederne, og allerede 18. marts 1899 forelå godkendelsen med eneste betingelse, at de 4 døre i nord og syd mindst skulle have en bredde af 2 alen (125 cm). Den 28. april 1899 nedlagdes grundstenen, og 14. oktober 1900 fandt indvielsen sted.

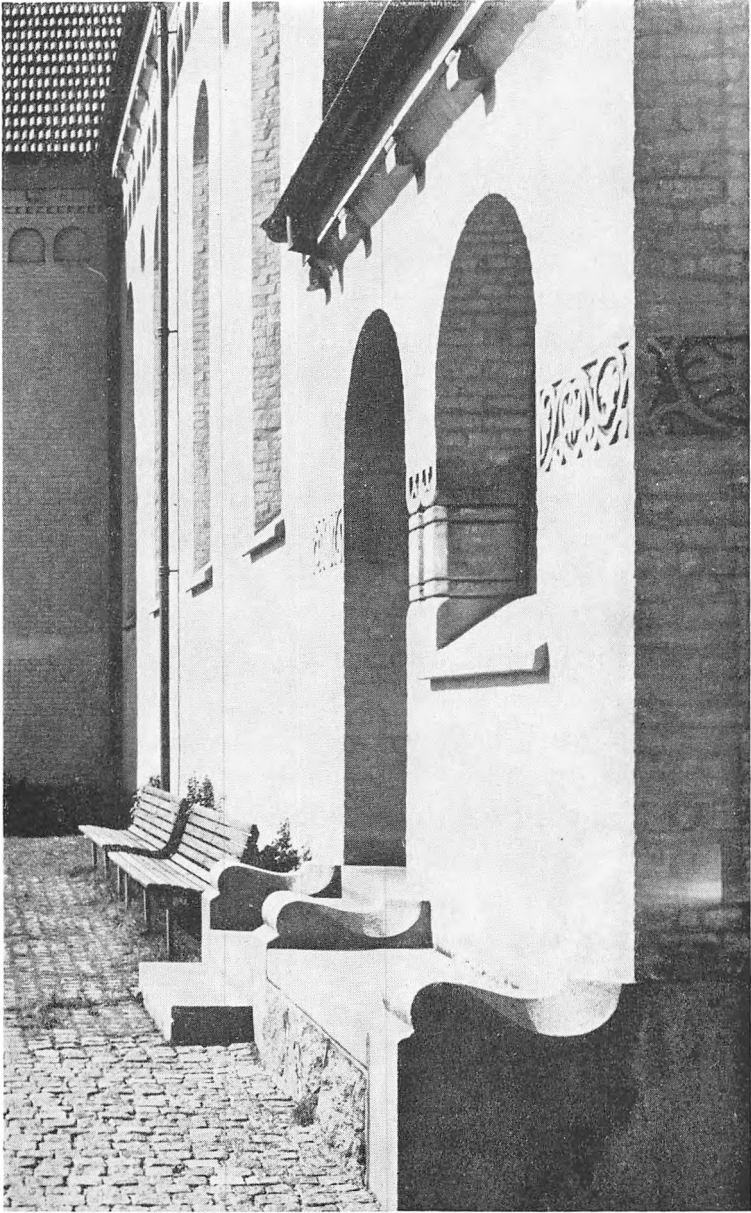
26. oktober samme år overdroges kirken til Gentofte

Kommune, og den 28. september 1901 blev Hellerup udskilt af Gentofte sogn.

Allerede i 1912 var det nødvendigt også at benytte menighedshuset (indviet 6. januar 1907) til gudstjeneste, da kirken ikke rummede alle de kirkesøgende, men denne løsning kunne naturligvis kun være en foreløbig nødhjælp. Den 1. juli 1918 udskiltes derfor Maglegård sogn af Hellerup, som siden 1900 havde fået ca. 10.000 flere indbyggere. Man drøftede allerede da kirkens overgang til selveje. Sidst i 1930erne trængte spørgsmålet om en ny sognedeling sig på. I 1938 boede her 13.858 mennesker. Den 27. februar 1949 blev Helleruplund udskilt. Befolkningstallet i Hellerup Sogn er i dag 6.955. Kirken overgik fra kommunens til menighedens eje den 1. april 1974.

I de mange år, bygningen hørte under Gentofte Kommune, er den blevet holdt vel ved lige og op mod kirkens overgang til selveje grundigt eftergået for at være i fuldstændig stand ved afleveringen.

Kirkens sydøstre hjørne ved svalegangen. En studie i materialekarakter. Terrænet er belagt med brosten, bænkenes underdel består af kløvet kamp som kirkens sokkel i øvrigt. Trappetrin, bænkesæde og de præcist formede sidestykker er hugget i granit. Det gennemløbende kridtstensbånd ses på begge sider af svalegangen, prydet med ranker i lavt relief. Den lille dobbeltsøjles øvre afslutning, i hvis skjoldfelter alfa og omega er indhugget, korresponderer i højden med kridtstensbåndet. →

KIRKEBYGNINGEN

Hellerup Kirke er en korskirke med tresidet korafslutning i vest og et 36 m højt tårn i øst, i hvis facade mod Strandvejen hovedindgangen findes. Byggesummen androg ved regnskabsaflæggelsen 1901: kr. 86.007,87.

Arkitekt var som nævnt Thorvald Jørgensen (1867–1946). Det faldt i hans lod at opføre Christiansborg Slot (1907–27). Det blev hans livs triumf, men samtidig dets tragedie. Da man for sent erkendte den katastrofe, nedrivningen af det gamle slot var for dansk arkitektur, og så den ringe erstatning vokse op på Slotsholmen, faldt kritikken ubarmhjertigt over ham, og det bragte, hvad han i øvrigt har skabt, i miskredit. Det er derfor naturligt for os i Hellerup at tage hans indsats her op til ny vurdering.

Arkitekturen i sidste halvdel af 1800-tallet er karakteriseret ved anvendelsen af historiske stilarter. Til kirkebyggeri benyttede man normalt middelalderlige forbilder. Op mod århundredskiftet arbejdedes der stadig med det gamle formsprog, men på en friere måde, og man søgte at skabe noget mere personligt. Det gælder også Hellerup Kirke, som vel i vid udstrækning har romanske træk med sine mange runde buer og friser, men hvor der alligevel ikke er tale om gold kopiering. De gamle motiver er bearbejdet, så de danner en ny helhed.

Søndre korsarmsgavl med rosevinduet. Man ser de aftrappende kridtstenspartier på gavlkammene. →

Kirkens ydre

Murbehandlingen er usædvanlig for den tid. I almindelighed byggedes i røde tegl-, ofte livløse maskinsten. I Hellerup er der en levende struktur, idet man anvendte gule, håndstrøgne mursten, overtrukket med tynd mørtel, der skuredes, så de enkelte sten markerede sig klart, hvorefter der hvidtedes. Muren står nu ukalket alene med det hvidlige pudsovertræk, hvad der ikke er grund til at beklage. Det var også meget brugt at indføre afstribning og enkeltheder i andre materialer end facadens mursten for at give bygningerne et livligere udseende, oftest dog på bekostning af den arkitektoniske ro. I Hellerup er der ganske vist anvendt bånd og detaljer i kridtsten samt på de steder, der kræver større styrke, Euville kalksten, men farveforskellen mellem naturstenen og det omgivende, skurede murværk er så lille, at helheden ikke brydes.

Det kan være umagen værd at komme lidt ind på, hvordan arkitekten har arbejdet med enkelthederne. Sok-

Søndre korsarm set fra vest med indgangspartiet til det tidligere ligkapel. Soklen står i kløvet kampesten. Den korsmærkede døroverligger, der indgår i det gennemløbende kridtstensbånd, er udført i Euville kalksten, da kridtsten ikke har tilstrækkelig styrke til at bære frit. Døroverliggeren støttes af konsolkvadre dekoreret med valmue og sommerfugl, symboler på forkrænkelsen ligesom timeglasset ved gavlfoden. Murværket markerer sig klart. Vinduernes stik er ledsaget af prydskrifter og overkapellets to vinduer anes et aflastningsstik, som skal lette byrden for dør-overliggeren. Den malede trægesims bæres af kridtstenskonsoller, der markerer sig som bjælkeender. Taget er lagt af flade falssten mens gavlkammen står med de stærkt krummede middelalderlige tagstentyper „munk“ og „nonne“, der får kammen til at ligne en rygrad. Døren står i umalet fyr med kraftige, gennembrudte jernbeslag. →

kelen – hvorpå bygningen rejser sig fra jorden – står som naturligt grovest i kløvet granit, mens udvendige trapper, bænke og bislagsten er i samme stof, men tildannet. Et vandret bånd af finhugget kridtsten løber hele kirken rundt under vinduerne som en samlende basis for dem og danner samtidig overligger for korsfløjenes døre. Her er de dekorerede konsolsten anbragt under båndet, mens hoveddøren, som jo skal fremhæves, bryder igennem og har sine konsolsten liggende oven på båndet. Alt sammen klart og logisk.

Man kan også fremhæve den måde, hvorpå gavlafslutningerne er udført. Mens mursten er velegnede på regulære flader, må de ved skrå afskæringer hugges til. For at slippe for murstensflækker har arkitekten foretrukket at udføre afslutningerne med aftrappende kridtsten, som kan tilhugges, så de passer præcist.

Mens det øvrige tag er lagt med røde falstagsten af en flad model, er gavlkammene dækket med den middelalderlige tagstenstype „munk og nonne“, som på de tynde mure giver en særlige levende virkning som en rygrad.

Overalt kan bygningen tåle at gås efter i sømmene. Der er arbejdet omhyggeligt med konstruktivt rigtige og håndværksmæssigt veludførte samlinger – se blot på rosevinduet mod Strandvejen. For at berige arkitekturen er der i kridtstenskvadre på hjørner og ved døre indhugget dekorationer, men det er karakteristisk, at de er holdt i ganske lavt relief, så de ikke bryder fladen, men underordner sig denne. Plastisk udformet er alene de to glubende løver, som formidler den vigtige overgang til tårnets øverste del, og de fire kraftige udspyere i jugendstil ved spirets fod.

Kirken set fra nordvest. Over kortaget ses gavlkonstruktionen med aftrappende kridtstenskvadre. Skorstenspiben er desværre ommuret i ny tid. Oprindelig afsluttedes den med en muret tøndehvælving. Se, hvor pænt skorstenen i øvrigt bygger sig ud over koretets tagrygning.

Ornamentikken er sikkert tegnet og varieret med fantasi. En del er planteornamentik, først og fremmest vinranker, der hentyder til nadveren, men den, der studerer nøjere, vil finde en række andre symbolske fremstillinger – timeglas, vægt, skib, påfugl (udødeligheden), valmue og sommerfugl (det forkrænkelige) ved det gamle ligkapel osv. Endvidere indgår kristusmonogrammer, kors, 3 ringe (treenigheden), drikkende fugle, sammenslyngede dyr og træer (livstræ, kundskabens træ) i udsmykningen.

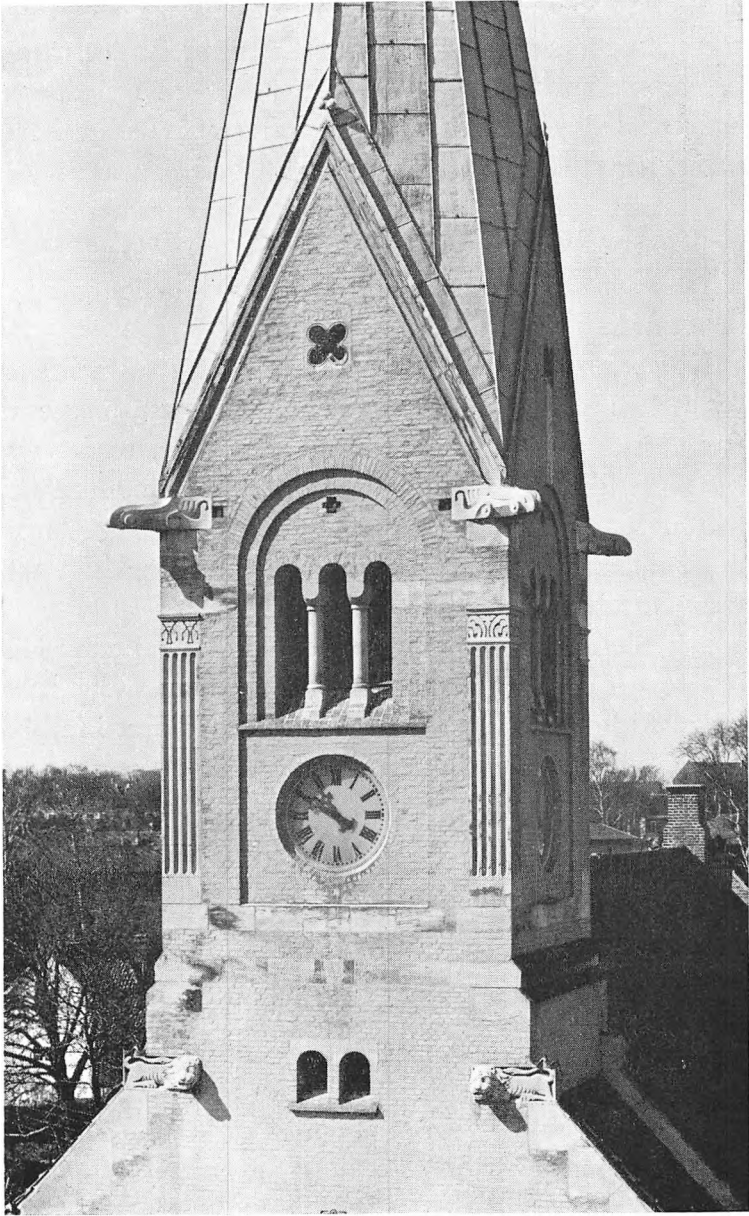
Hovedportalen fornemmes noget fremmed i helheden med sin klassiske konsolgesims, som vel blev indført for markant at skille mellem dørpartiet og rosevinduet ovenover.

Det kobbertækte spir er gennembrudt et stykke under spidsen, hvilket nok virker lidt gnidret.

Yderdørenes smedejern, som kan minde om gamle kistebeslag, ligger i brede bånd med gennembrudte ornamenter hen over dørflagerne og viser samme sikkerhed i tegningen som kridtstensreliefferne.

Hellerup Kirke adskiller sig stærkt fra samtidige danske kirker, men når man ser på de lyse mure, rosevinduerne, tårnets sidefacader og den flade reliefudsmykning, får man mindelser om gotlandske kirker, selv om disse unægtelig er større i linjerne. Da det vides, at arkitekten samme år, han projekterede Hellerup Kirke, foretog en

Udsnit af tårnet med de glubende løver, der markerer overgangen mellem det skrå tag og tårnets lodrette del. Mens kroppene holder sig inden for fladen, springer hovederne plastisk frem. Udspyerne ved spirfoden er i jugendstil med en dekoration, der kan føre tanken hen på høvlspåner. →

studierejse til Gotland, er der næppe tvivl om en sammenhæng. Det må dog på ny understreges, at der er tale om inspiration, og der bør tilstås vor kirke en plads som et selvstændigt arkitekturværk blandt tidens bedste frembringelser.

At man også dengang har værdsat bygningen, giver sig synligt udtryk i den nogle år yngre Vejle Vor Frelzers Kirke (1904–07), som i tårnpartiet har tydelige mindelser om Hellerup.

Koret var oprindelig mindre, men blev 1918 nedrevet for at give plads for et nyt og større. Thorvald Jørgensen var tilfreds med denne ændring og udtalte, at det nye kor svarede til, hvad han havde ønsket, om man ved kirkens opførelse havde rådet over de tilstrækkelige pengemidler. Det har afgjort også betydet en styrkelse af eksteriøret, som har fået øget fylde.

1937 indrettedes ligrum under koret med udvendig rampe fra nord og toiletter, hvor der før var ligkapel. Lokaleforholdene i kælderen søges nu forbedret i forbindelse med en udvendig nedgang. Arkitekt er Karsten Rønnow (født 1932).

Kirkepladsen

1900 omsluttedes kirkegrunden af et simpelt hegn – senere plantedes hække og opsattes låger med kunstfærdigt udførte granitstolper, hvoraf to ses opstillet ved søndre korsarm. I seneste tid er hækkene fjernet og vejen mod syd nedlagt, så kirken nu er blevet „landfast“. Der er of-

Interiør set mod koret. Lyskroner 1960. →

ret meget på brolægning m.m. omkring bygningen, men sin endelige form har kirkepladsen endnu ikke fundet. Havearkitekt Ole Nørgaard (født 1925) arbejder med sagen. Der er opsat nye udvendige lamper ved indgangene.

Kirkens indre

Mens karakteren af kirkens ydre stort set findes uforandret, er det indre trods det korte spænd af år undergået mange ændringer, især med hensyn til udstyret.

Kirkeskibet overdækkes af 3 murede hvælve med halvstens kapper (hule sten). Ved sidevægge og mod kor står de ned på søjler af ren romansk karakter. I åbningerne, der fører ind til korsarmene, er der indskudt mure, som forneden gennembrydes af buer, der samles på en lav midtsøjle. Murene fortsætter opefter som brystning for sidepulpiturerne og er her udstyret med dværgsøjlegallerier, der oprindeligt var helt gennembrudte ligesom de øvrige af denne art i kirken. Korsarmene har tøndehvælve udført med træforskalling og puds.

Den brede korbue støtter på frisøjler, hvorfra småbuer slår bro over til væggene. En trappe på 5 trin fører op i midten. Til siderne lukkes med brystningsmure prydet med dværgsøjlegallerier. Imellem skibet og koret er indskudt en smal zone med et tøndehvælvet midtrum og 2 tøndehvælvede siderum (murede hvælve), i hvilke trapper tidligere i begge sider førte til sakristiet i kælderen. Fra siderummene var der oprindeligt vinduer i vest til det fri, idet koret dengang i bredde alene korresponderede med korbuen.

Interiør set mod orgel. →

Ved korets nybygning 1918 opnåede man, at der her blev 74 siddepladser mod tidligere 10, og kirkens indre fik samtidig større rumlig rigdom. Udvidelsen af de små vinduer i siderummene til større bueåbninger gav et spændende indblik i koret.

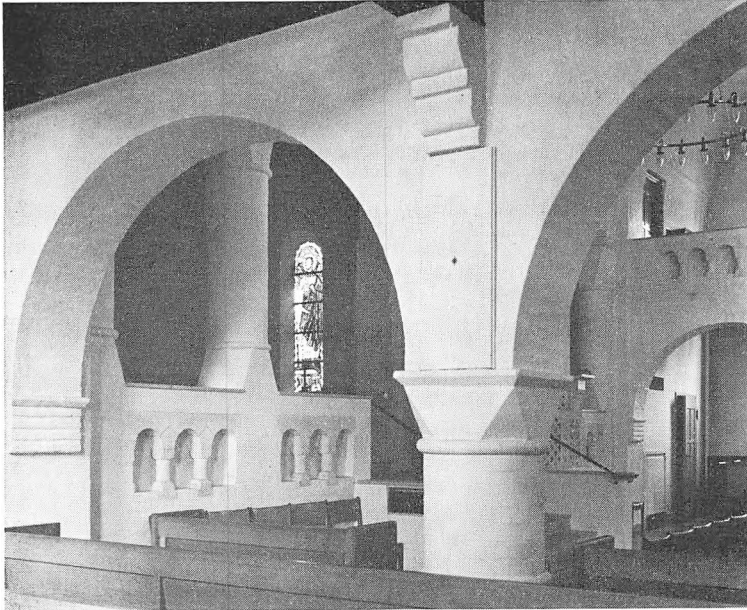
Korhævelingen er støbt i jernbeton. Gulvet ligger 2 trin hævet over korbuepartiet og dermed 7 trin over skibet.

Skibet er et roligt velproportioneret rum, og det er tydeligt, at arkitekten ved at lukke med murværk i stedet for træ ind til korsarmene har villet undgå, at disse trænger sig på, hvorved rummets sluttede karakter er bevaret. Mod koret har han derimod ønsket at åbne i fuld bredde og binde skibets arkitektur sammen med korvæggens rige opbygning. For at få ensartede søjler er skibets blevet rigeligt høje i soklerne, men det må bemærkes, at oprindelig gik bænkene helt ud til sidevæggene og dækkede de nedre partier.

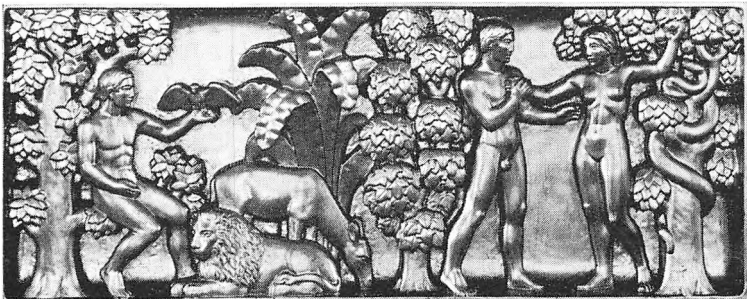
Det hævede gulv i koret har sin praktiske begrundelse i, at sakristiet befinder sig nedenunder, men arkitekten har næppe været utilfreds med den virkning, et højt hævet kor kan have.

Mens hvælvene er overpudsede, står væggene og søjlerne behandlet, så murstensstrukturen giver sig til kende. Også indvendig er der til detaljer benyttet kridtsten. Således findes prædikestolen, dværagsøjlegallerierne samt hoveddørens overligger og konsoller under orglet udført i dette materiale.

Oprindelig var koret og korbuepartiet stærkt udsmykket af dekorationsmaler C. N. Overgaard (1851–1922), men i øvrigt stod kirken indvendig hvidtet som nu. Der

Blik fra søndre korsarm mod korbue og kor. I baggrunden et af Johs. Kraghs glasmalerier. Dværgsøjlegallerierne stod gennembrudte til 1940 og brystningsmurene var kluntet afdækket med træ.

Altartavlenes fodstykke: Adam giver dyrene navne og Fristelsen.

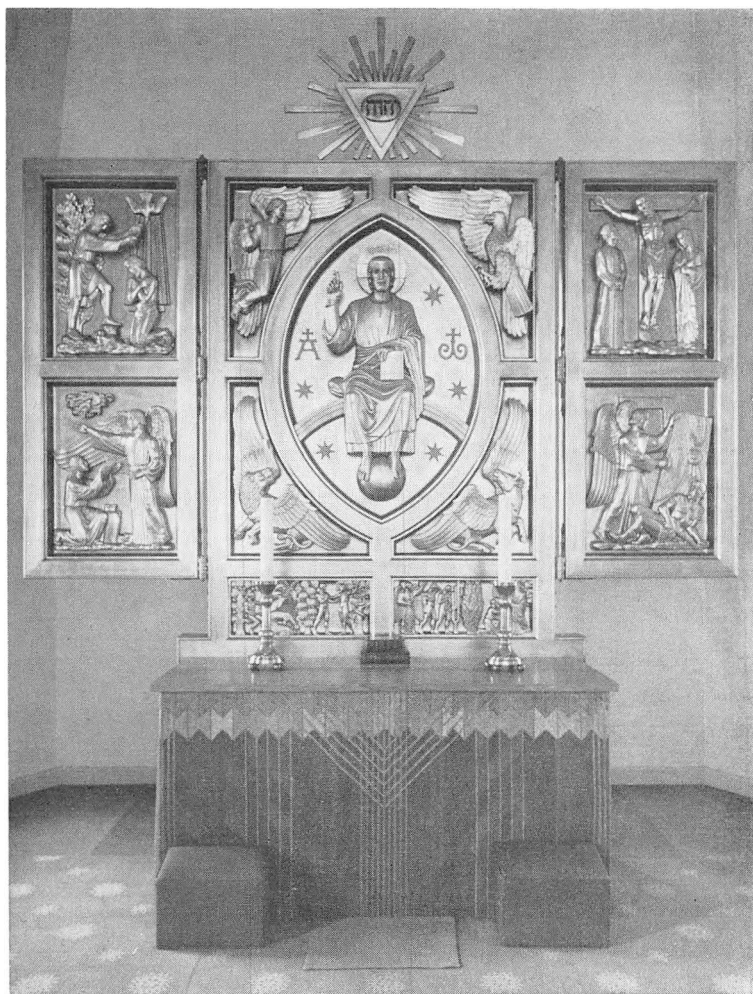
var overalt ferniseret trægulv. Vinduerne havde blyindfattede ruder, et par af dem fik glasmalerier, ligeledes udført af C. N. Overgaard.

1940 foretog man i forbindelse med 40-års jubilæet omfattende arbejder ved kirken under ledelse af arkitekt Thorvald Jørgensen. Den malede udsmykning ved korbuen overkalkedes. Trapperne til koret og gulvet mellem dem blev belagt med Fakse marmor. Nedgangen i søndre side bortfaldt. Her har nu døbefonten fået sin plads. Dværgsøjlegallerierne lukkedes, så de står som blændinger. Træafdækningen på balustrader og prædikestol erstattedes af Fakse marmor. 4 kluntede murede piller ved korrappen bortfaldt, og en ny håndliste i bronze blev opsat. Hele denne forenklingsproces har samlet rummet og styrket interiøret arkitektonisk.

Dåbsventeværelset blev istandsat og møbleret. Oprindeligt kom man til dette rum udefra over svalegangen i nord. Der var adgang direkte til skibet, men ikke som nu til våbenhuset.

Allerede i 1940 havde man haft tanker om en ny altertavle og nye kirkebænke, men magtede det ikke økonomisk. Ved 50-års jubilæet i 1950 blev disse opgaver løst, og kirken fik endvidere nyt orgel. Thorvald Jørgensen var død i 1946, og de arkitektmæssige arbejder blev overdraget hans nære medarbejder Kaj Rasmussen (1886–1960).

Gennemførelsen af det nye pulpitur i rummets hele bredde var af hensyn til plads for kor en nødvendighed, men ikke til gavn for interiøret. For at det synsmæssigt trænger sig mindst muligt på, har arkitekten ladet størstedelen af pulpiturforsiden stå hvidmalet.

Altartavle forgyldt (1948–53) af billedhugger Aksel Theilmann. Antependium af John og Kirsten Becker 1974. Tavlenes højde med fodstykket 250 cm. Midtpartiet 175 cm bredt. Bredde med udslåede fløje 360 cm.

Ved stolestadernes anbringelse indrettedes sidegange langs skibets vægge og opstilledes bænke på langs af kirken mellem søjlerne. Trægulvene dækkedes med linoleum. 1973 blev korgulvet uden om altersranken lagt med fliser af travertin, som kommer Fakse marmor meget nær. Fakse marmor brydes ikke længere.

Kirkens udstyr

Altertavler

Den gamle altertavles billeder er skænket og malet af Lorenz Frølich (1820–1908), bedst kendt som illustratør af børnebøger, H. C. Andersens eventyr, scener fra den nordiske sagnhistorie m.m. Han boede i sognet på den daværende ejendom „Blidah“. Hovedbilledet „Julenat“ hænger nu ved døbefonten. Det besidder afgjort kunstneriske kvaliteter, hvorimod topstykkets maleri, der forestiller lovprisende engle, er et svagt arbejde. Det er magasineret ved kirken ligesom rammen af eg, som Niels Larsen Stevns (1864–1941) udsmykkede med udskårne vækstmotiver, vinranker og kornneg med partiel forgyldning.

Den nye altertavle skyldes billedhuggeren Aksel Theilmann (født 1905) og er skåret i eg, der er forgyldt. Arbejdet stod på fra 1948–53. Sognepræst J. Th. Thomsen beskrev dengang kunstværket i menighedsbladet (gengivet i uddrag):

Altertavlens midtparti. Kristus tronende på regnbuen mellem stjernerne med jordkloden under sine fødder. Bogstaverne er alfa og omega – begyndelsen og afslutningen. Udenom det spidsovale felt – mandorlaen – de 4 evangelistsymboler. Alterstagerne af malm fra 1900. Højde 41 cm. →

„Det faste og strålende midtpunkt, som klart ses fra hele hovedskibet, er den sejrende Kristus, Messias tronende på regnbuen, som er symbolet på Guds pagt med menneskenes børn. Jorden er hans fodskammel, for han er himlens og jordens herre og dommer. Himlen med stjernerne er baggrunden, og alfabetets første og sidste bogstav, alfa og omega, træder dæmpet frem fra baggrunden for at forkynde, at han er den første og den sidste, fra evighed og indtil evighed. Han er den, som var, som er, og som bliver. For ham skal alle knæ bøjes, således som apostelen Paulus siger det i Fil. 2,9–11: Derfor har også Gud højt ophøjet ham og skænket ham det navn, som er over alle navne, for at i Jesu navn hvert knæ skal bøje sig, deres i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekende, at Jesus Kristus er Herren til Guds ære.

Den sejrende Kristus i alterets midte er omgivet af de fire evangelistsymboler. Disse symboler stammer fra et syn i Johannes Åbenbaring (kap. 4,7–8), mennesket, løven, oxen og ørnen, Matthæus, Marcus, Lucas og Johannes, og uden ophør siger de dag og nat: Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den almægtige, han, som var, som er, og som kommer (kap. 4,8). Alle linjer i disse symboler stræber ind mod alterets midte: Den sejrende Kristus. Disse fire væsener symboliserer også, at hele Guds skabning er vendt imod den sejrende Kristus og derfor ikke overladt til sig selv. De er skabte med den ene opgave at prise og tjene Gud og agte på hans mindste vink. Fra de fire hjørner i alterets midte vender hele Guds skabning sig imod den sejrende Kristus i lovprisning og tak.

Glasmaleri i rosevinduet over hovedindgangen, Johs. Kragh 1928. Thema: Alle jordens roser røde ej forslår til lammets krans (salmebogen 164). I midten lammet med sejrspanen. Rosenkransen bugter sig uden om som en slange båret af engle.

Men også alle linjer fra reliefferne i sidefløjene peger ind mod midten. Disse relieffer skildrer Jesu liv på denne jord fra først til sidst. Det første billede er „Mariæ bebudelse“. Da greb Gud ind, og ordet blev kød og tog bolig iblandt os, eller som vi bekender det i den anden trosartikel: undfangen ved Helligånden, født af Jomfru Maria.

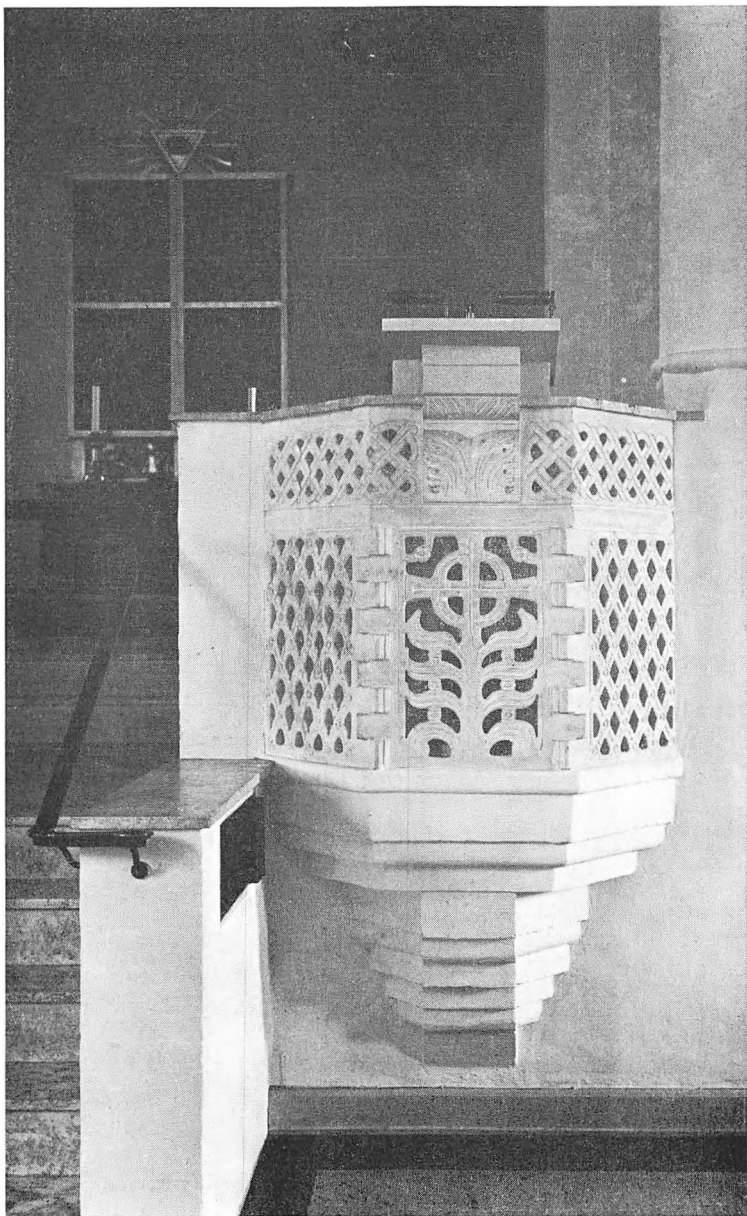
Det næste billede er „Jesus døbes af Johannes“. Fra det øjeblik indvies Jesus til sin lidelse og død for os. I dåben går Jesus ind under vor synd og skyld for til sidst at sone den på sit kors. Det tredje billede er „Korsfæstelsen“, hvor Jesu mor og disciplen Johannes står ved korset.

Det fjerde og sidste billede i sidefløjene forestiller „Jesu opstandelse“, englen vælter den forseglede sten fra graven, og soldaten med sit sværd er segnet afmægtigt til jorden.“

„Det lønner sig at gå op til alteret og studere fodstykket nærmere. Læg mærke til den dybe fred og harmoni, som ånder en i møde fra det første billede, som forestiller livet efter Guds tanke i paradiset have. Næste billede er syndefaldet, menneskets oprør mod Gud. Det tredje billede viser uddrivelsen, sådan ser det ud, når mennesket er skilt fra Gud. På det fjerde og sidste billede modtager Moses lovens tavler.“

Altertavlen er i sin opbygning en efterkommer af de middelalderlige fløjaltertavler. Lukkes fløjene, står tavlen med glat forside.

Prædikestol 1900 af kridtsten. Trappe og kalkstensafdækning 1940. Altertavlen med tillukkede fløje. →

Glasmalerier

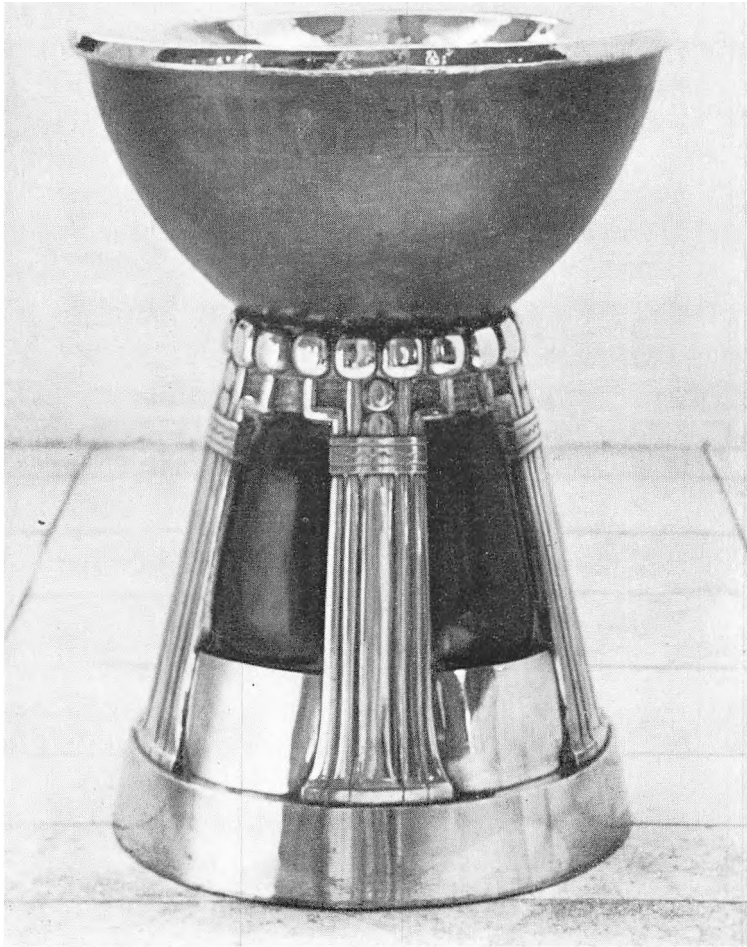
Skjult bag altertavlen sidder siden 1918 et kulørt glasvindu af beskeden kunstnerisk værdi. Det forestiller en lovsyngende engel og hørte til den oprindelige korudsmykning ved dekorationsmaler C. N. Overgaard. Det er skænket af konsul Carl Lund. I skibet findes et dekoreret vindue i syd nærmest korsarmen, ligeledes fra kirkens første tid, givet af bygmester Alfred Evers.

I de 4 synlige korvinduer indsattes 1918 nye glasmosaikker med de 4 ærkeengle, hvis navne er angivne på ruderne: GABRIEL. MIKAEL. RAFAEL. URIEL. De blev udført af kunstneren Johs. Kragh (1870–1946), som også var mester for glasmosaikken i rosevinduet over hovedindgangen, opsat 1928 som gave fra pastor L. N. Knudsen. Maleriet er en illustration til salmelinjen „Alle jordens roser røde ej forslår til lammets krans“ (DDS 164).

Da orglet skulle anskaffes 1950, viste det sig umuligt med et instrument af den ønskede størrelse på dette sted at undgå at dække for vinduet. For at kunstværket alligevel skal kunne ses, er der opsat projektører indvendig, så folk kan have glæde af det udefra, når mørket falder på.

Ved jubilæet 1940 skænkede fru Alba Lind glasmaleriet i søndre korsarms rosevindu. Her er fremstillet symbolerne for de 4 evangelister: Matthæus – engelen, Lukas – oxen, Johannes – ørnen, Markus – løven. Det er afgjort det mest vellykkede af Johs. Kraghs arbejder i

Døbefont af tin og poleret messing. Højde 94 cm (36 tommer). Siegfried Wagner og Mogens Ballin 1900. →

kirken. Det er fastere i kompositionen, har stærkere glød og dybde i farverne og er et kunstværk af kvalitet.

Knæfaldet

Knæfaldet udført i egetræ med læderhynder stammer fra Thorvald Jørgensens restaurering af kirken 1940 og er skænket af gamle konfirmander. Den oprindelige alterskranke af fyr med korsformede gennembrydninger og udskårne dekorationer findes bevaret på menighedshusets loft.

Prædikestolen

Prædikestolen fra 1900 er sammenkomponeret med nordre korbuesøjle og udført i kridtsten. På forsiden ses et kors omgivet af blade som et livets træ. Et kraftigt acanthusblad vokser op som støtte for læsepulten. Siderne gennembrydes af et netmønster og er på en karakteristisk måde som „flettede fingre“ samlet med forpladen. Motiverne går tilbage til oldkristelige forbilleder.

1940 forbedredes stolen meget ved fjernelse af paneler bagtil og træafdækningens udskiftning med kalksten.

Døbefonten

Fonten fra 1900 er tegnet af billedhuggeren Siegfried Wagner (1874–1952), som 1898–1900 arbejdede hos Bing & Grøndahl under J. F. Willumsen. Hans kendteste værk er „Lurblæserne“ på Rådhuspladsen. Fonten blev udført på Mogens Ballins værksted for kunstnerisk udførte metalarbejder, grundlagt 1899 på Tuborg. Mogens Ballin (1871–1914) gjorde et pionerarbejde inden for kunsthåndværket og gik ind for at skabe ting af kva-

Dåbsfad i messing med fiskemotiv. Diameter 70,5 cm (27 tommer). Siegfried Wagner, Mogens Ballin 1900.

litet, som også menigmand kunne købe. Han var vågen over for de nye strømninger inden for europæisk kunst, ven med Paul Gauguin og fik arrangeret en van Gogh-udstilling i København, men havde dog ikke held med at formå sine formuende venner til at købe van Goghs malerier.

Ballins arbejder bærer bl. a. præg af påvirkning fra tidens betydeligste dekorative begavelse Thorvald Bindesbøll. Døbefonten til Hellerup Kirke var en meget stor ting at udføre i en så usædvanlig teknik – tin med pålagte messingornamenter, og ophavsmændene så forståeligt nok med spænding frem til det færdige resultat, som de godt kan være bekendt, for fonten er et hovedværk af jugendstil inden for dansk kunsthåndværk. Der er en raffineret kontrast mellem det blanke messing og tinnet, som har en lød som gammel klokkemalm. Rundt om randen står: „HAN SKAL DØBE EDER MED DEN HELLIG AAND OG ILD“ – Johannes Døbers ord om Jesus. Bogstaverne er graveret ind i tinnet, så indskriften underordner sig fontens form. Messingornamenterne forestiller stiliserede dunhammere samlet i bundter, der bærer kummen. Messingdåbsfadets tre fisk har symbolsk kristen betydning, men viser i udformningen påvirkning fra det fjerne østen.

Dåbskanden i krukkeform med tre kraftige bærebøjler er af tin, tung og upraktisk, men et karakterfuldt arbejde. På korpus ses indlagte fisk i bronze, der fører tanken hen på japanske parérplader. Rundt om munden står –

Dåbskande af tin med indskrift om munding og fiskemotiv indlagt i bronze. Højde 30 cm. Siegfried Wagner, Mogens Ballin 1900. →

ligeledes i bronze: „I FADERENS, SØNNENS OG HELLIG-
AANDENS NAVN MT 28“.

Fonten blev givet af fabrikant Sødring og hustru.

Stolestaderne

Stolestaderne er som nævnt tegnet til jubilæet 1950 af arkitekt Kaj Rasmussen og udført i egetræ hos firmaet Rudolf Rasmussen. De skænkedes af Gentofte Kommune, som 10 år før havde givet de løse egetræsstole til koret. Det vakte den gang en del opsigt, at bænkerne var polstret med læder på sæde og ryg. Det forekom ødselt, men læder er slidstærkt og akustisk velegnet til et kirkerum.

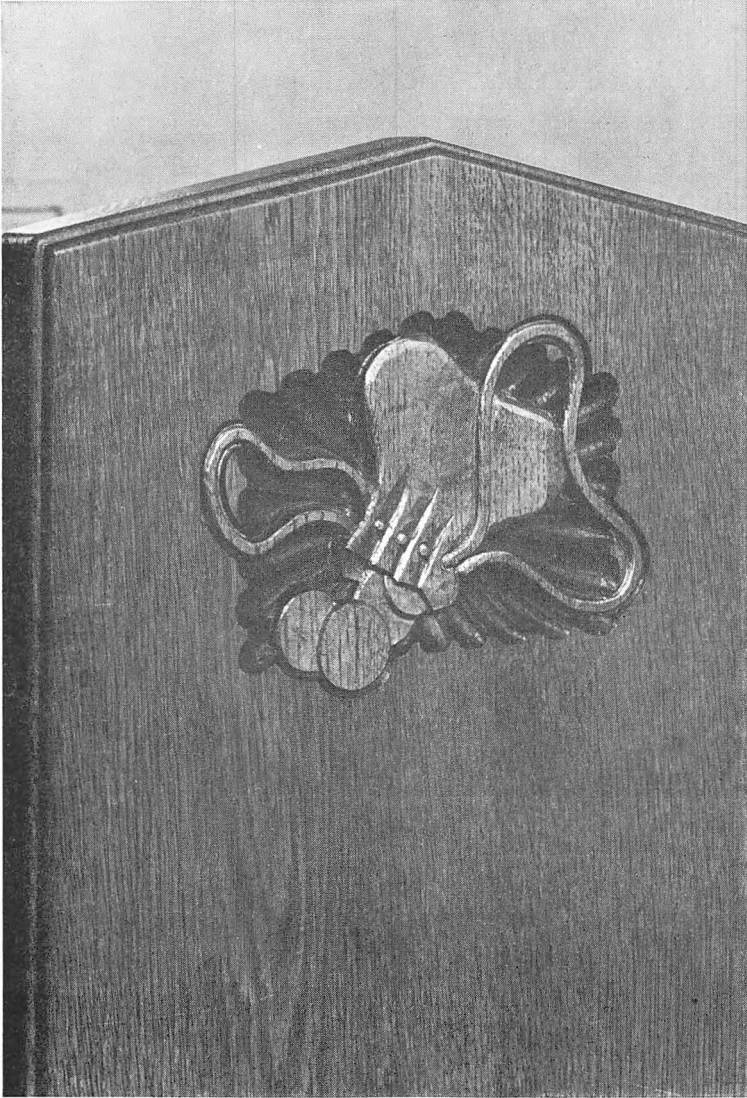
I gavlene er der udskåret motiver, hentet fra lidelseshistorien, tegnet af Aksel Theilmann. I rigtig rækkefølge er det: Faklen og rebet (tilfangetagelsen). Judaspungen. Bålet, hvorved Peter varmede sig. Den galende hane. Marterpælen med rebet. Svøben. Tornekronen. Hammer og nagle (korset rejses). Jesu kjortel og tre terninger. Isopstængelen med svampen og spydet foran korset. Knibtang og nagler (nedtagelsen af korset). Naglerne.

Mønsterinddelingen i linoleumgulvet korresponderer nøje med møbleringen.

I koret er bevaret 2, på pulpiturene 10 ferniserede fyrrebænke med åben ryg fra 1900.

Allerede ved kirkens opførelse betragtedes bænkerne som midlertidige. Ønskemålet havde været regulære stolestader.

En stor tronstol af fyr fra 1900 til brug for præsten er for længe siden flyttet ned i sakristiet. Supplerende møblering udgjordes i sin tid af simple pindestole.

Stolestadegavl af eg 1950. Udsnit med „Judaspungen“. Motivet – forgyldt på rød bund – tegnet af Aksel Theilmann.

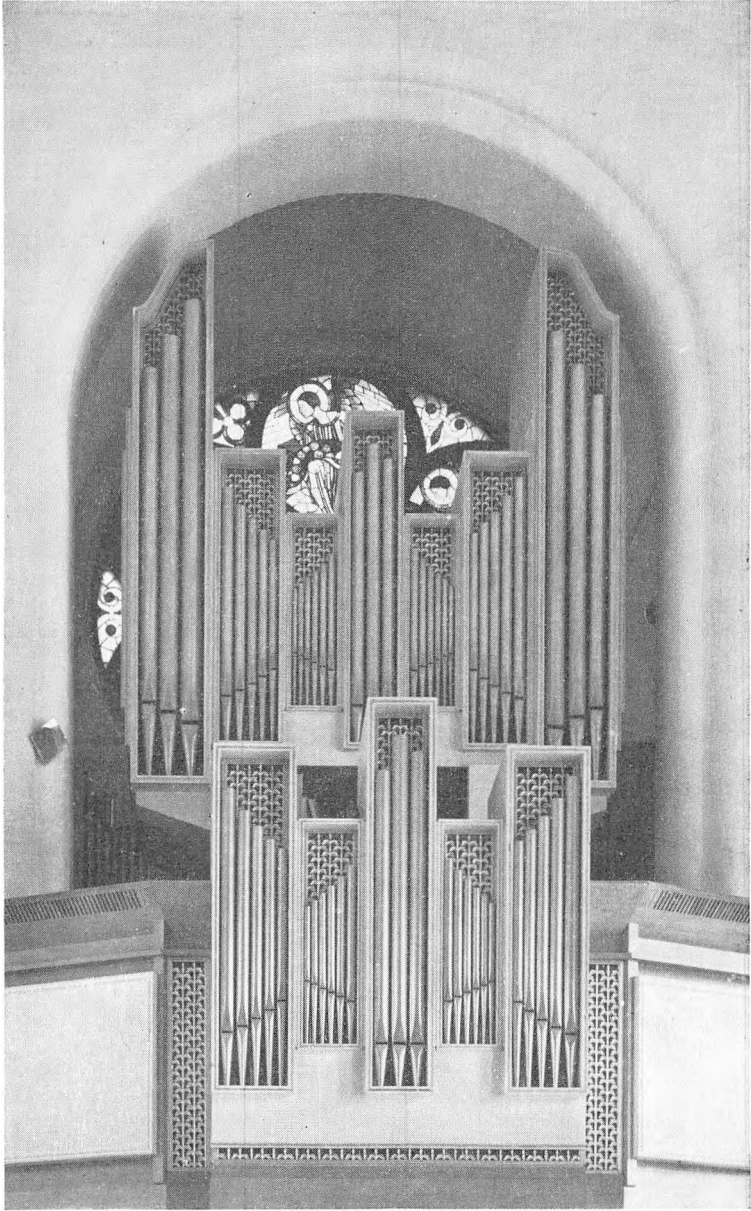
Orglet

Orglet er anskaffet 1950 og bygget af Marcussen & Søn's orgelbyggeri i Åbenrå. Udformningen skyldes arkitekt Kaj Rasmussen og orgelbygger P. G. Andersen (født 1905), pulpituret Kaj Rasmussen. Om orglet udtalte kirkens daværende organist Hans Nyholm sig således i menighedsbladet (uddrag):

„Dets ydre vil fremtræde i hvidt og guld og med „ægte“, klingende facadepiber af blankt tin. Musikalsk vil det komme til at tilhøre den række af fremragende orgler, som en del danske kirker under de seneste års blomstring inden for orgelbygningskunsten er blevet smykket med. Der findes i forvejen et af denne række inden for kommunens grænser, nemlig i Jægersborg Kirke, hvis orgel er almindelig beundret i kirkemusikalske kredse. Hellerup Kirkes orgel bliver ligesom dette værk opbygget efter det klassiske princip med inddeling i „værker“: Hovedværk, brystværk, rygpositiv og pedalværk, men bliver dog noget større, nemlig på 33 stemmer, og også af en lidt anden klangkarakter. De 33 stemmer dannes af tilsammen ca. 2.000 enkelte piber, som alt efter deres type fremstilles af tin, kobber eller forskellige træsorter og i størrelser varierende fra ca. 1 cm til flere meters længde.“

Organisten sidder med ansigtet vendt mod øst foran hovedorglet og har over sig det lille brystværk, som kan lukkes med låger, så lyden dæmpes. Derover rejser sig hovedværket med tinpiberne fra hovedstemmen – prin-

Orgel, Marcussen & Søn, 1950. Glasmaleri bag orgel 1928 Johs. Kragh. →

cipal 8 fod – synlige i facaden. Pedalet med de dybeste bastoner står opstillet inde i tårnrummet. Rygpositivet bag organistens ryg (heraf navnet) sidder indbygget som et særligt lille orgel i pulpiturets forside.

Orglet har sløjfevindlader og rent mekanisk traktur. Dets 33 stemmer er fordelt således:

Hovedværk: Principal 8' (i facaden)

Rørfløjte 8'

Oktav 4'

Spidsfløjte 4'

Spidsquint 2²/₃

Oktav 2'

Mixtur V

Trompet 8'

Dulcian 16'

Rygpositiv: Gedakt 8'

Principal 4' (i facaden)

Rørfløjte 4'

Oktav 2'

Blokfløjte 2'

Sesquialtera II

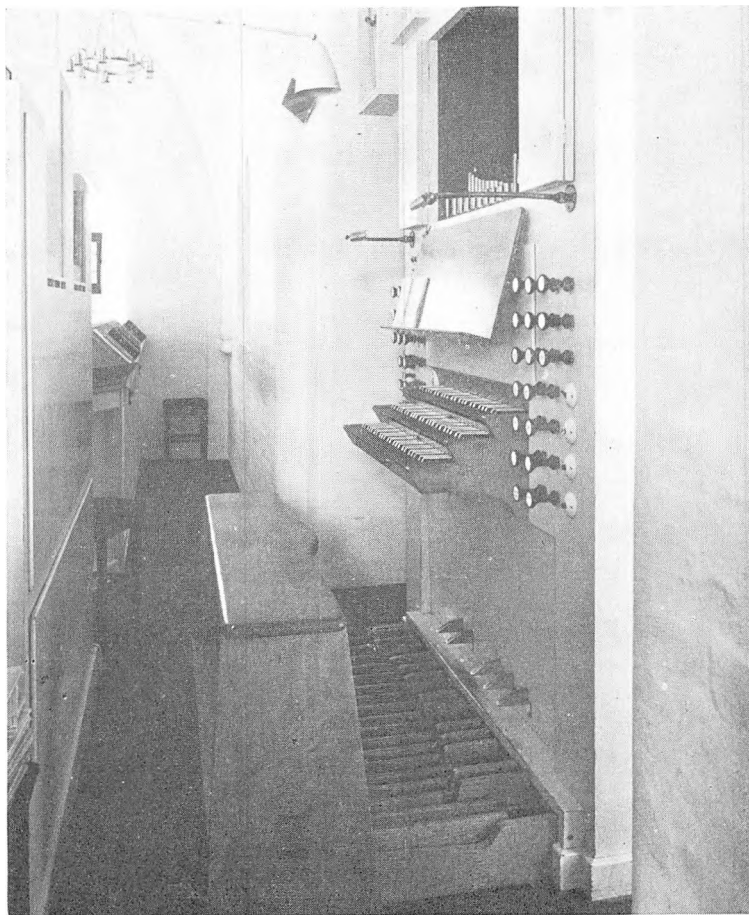
Scharff II-III

Krumhorn 8'

Tremulant

Brystværk: Trægedakt 8'

Dækfløjte 4'

Spillebordet har 3 klaviaturer over hinanden som en trappe. De kaldes manualer (af latin – manus, der betyder hånd). Der er et for hvert af manualværkerne: Hovedværk, brystværk og rygpositiv. Pedalværket betjenes med fødderne fra pedalklaviaturet på gulvet. På siden af spillebordet ses en række håndtag – det er registertrækkene – et for hver af orgelets stemmer (registre). Ved hjælp af disse udtræk kan de forskellige stemmer kobles til og fra. Lågerne til brystværket ses over spillebordet. De kan åbnes og lukkes alt eftersom klangen ønskes dæmpet eller lyden skal tone frit ud.

Principal 2'
Quintatön 2'
Nasat 1 1/3
Cymbel II
Regal 8'

Pedal: Gedaktpommer 16'
Subbas 16'
Oktav 8'
Gedakt 8'
Oktav 4'
Mixtur V
Fagot 16'
Trompet 8'
Cornet 2'

Kopler: H + B
H + R
P + H
P + R₄'
P + R
+ 2 supplerende
fri-komb. til pedal

Manual omfang C-F'''
Pedal omfang C-F'

Kirkens første orgel stod antagelig på pulpituret i nordre korsarm, hvor et oprindelig planlagt rosevindue som det i søndre korsarm erstattedes af 2 rundbuede vinduer trukket ud mod siderne af gavlen. Instrumentet kom fra F.

Nielsens orgelfabrik, Demants efterfølger, Aarhus og var sikkert af beskeden størrelse. Det var en gave fra pianofortefabrikant Hindsberg.

1913 anskaffedes et nyt orgel, og ved den lejlighed anbragtes det i tårnrummet på pulpituret, hvor stenbalustraden, der svarede til korsarmenes, erstattedes af en brystning af træ med gennembrudte ornamentter; søjler og overliggere blev henlagt på kirkeloftet. Orglet var bygget af J. Starup og havde 16 stemmer fordelt på to manualer (begge i svelle) og pedal. Funktionen var pneumatisk.

I forbindelse med anskaffelsen af det store instrument i 1950 var man interesseret i større plads for koret, og en overgang blev det overvejet at anbringe det nye orgel på sidepulpituret i nord. Tanken blev dog opgivet, og i stedet byggedes et nyt pulpitur over kirkens hovedindgang i skibets fulde bredde. Den ældre, udskårne forside overflødiggjordes og fyldingerne opmagasineredes på loftet. For at udnytte den sparsomme plads er senere nodehylden over pulpiturbrystningen skudt et stykke mod vest – derfor pultens skrå afskæring ved vinduet.

Belysning

Oprindeligt var der store, ringformede messinglysekroner beregnet til gas, den største skænkede af proprietær Nielsen på Onsgård. I 1913 blev der indlagt elektrisk lys i kirken, og hvad der lyder meget avanceret, anskaffet høreanlæg. 1940 forsvandt de gamle kroner og erstattedes af glasskåle oppe under hvælvingerne.

Til jubilæet 1960 fornyedes belysningen for indsamlede midler, og kirken fik atter lysekroner i ringform, men

i større tal. Belysningslegemerne er udført i messing, og installationen baseret på så stort et antal glødelamper, at man kan reducere lysstyrken i den enkelte pære så meget, at folk kan holde ud at se på den. Der er koblet modstand ind på anlægget, hvorved man har mulighed for at dæmpe lyset helt ned til stearinlysstyrke.

Over fonten ophængtes en særlig krone til levende lys. (R. Graae, født 1916).

Kirkeskibe

I kirkeskibet i søndre korsarm findes en seddel med teksten:

„3-mastet bark „Ellen“ bygget af skibsbygger Adolf Rosenfelt og ophængt i Hellerup Kirke den 12. december 1900. Restaureret og oppudset af skibsrigger Arthur Knudsen. Ophængt på ny i august år 1925. Restaureret og oppudset af gymnasiast Niels Nyholm. Ophængt på ny i marts år 1964.“

3-masteren „Paul“ i hovedskibet havde ingen oplysninger i lasten.

Alterudstyr

Malmstagerne på kuglefødder er fra kirkens første tid.

1950 modtoges som gave efter direktør Adler Svanholm et par sølvlysestager udført hos Georg Jensen. De benyttes ved festlige lejligheder.

Kirkens hellige kar skænkedes 1900 af guldsmed Wm. Holm og udførtes i rent sølv af ciselør Chr. Rich. Tømmerup. Disk og oblatæske er smykket med I.H.S.-motivet (latinsk forkortelse for: Jesus menneskenes frelser).

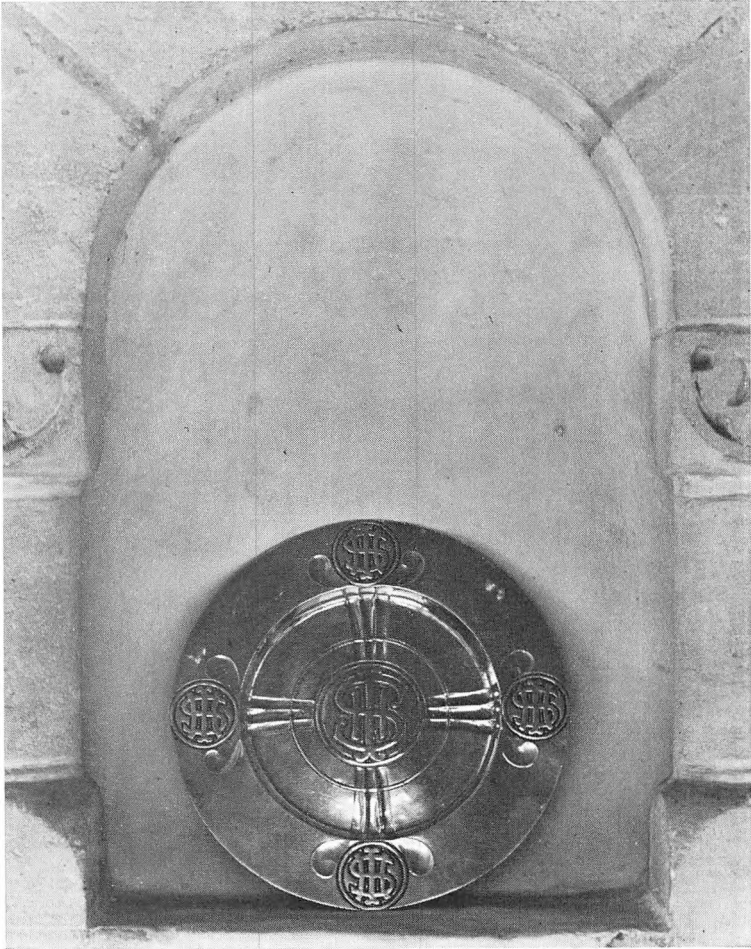
Kalk og kande er prydet med vindrueklaser og -blade

Alterkande i sølv (gækken på låget afbrudt). Højde 25 cm. Tegnet af P. V. Jensen-Klint 1900. Kanden er fotograferet opstillet i et buefeld af dværgsøjlegalleriet. Til 1940 var buerne åbne, men dette år lukkedes de i bunden så de står som niches.

Alterkalk af sølv. Højde 19 cm. Tegnet af P. V. Jensen-Klint, 1900.

Disk af sølv. Diameter 19,5 cm. Tegnet af P. V. Jensen-Klint, 1900.

– symbolet på nadveren. Rundt om kalkens fod står: „HELLERUP MENIGHED ANNO DOMINI MCM“.

Tingene er velformede og ornamentikken sikkert tegnet. Initialer i kandens bund viser, at det er Grundtvigs-kirkens arkitekt, P. V. Jensen-Klint (1843–1930), der er mester for altersølvet, som hører til det bedste, der er fremstillet af den art omkring år 1900.

Forskelligt

Nummertavlerne er anskaffet 1940, de gamle findes bevaret på loftet. Samme år skænkede de unge i sognet uret inde i kirken, og der indkøbtes nye messingindsamlingsbøsser til ophængning. Det drejer sig imidlertid om en ældre type, tegnet af arkitekten for Københavns Rådhus, Martin Nyrop (1849–1921). De ældste kirkebøsser, der ligeledes er af messing, har klokkeform.

I præsteværelset hænger et maleri forestillende pastor Hans Koch på kirkens prædikestol 1905. Billedet er malt af professor L. Tuxen (1853–1927) 1905 og af ham skænket til kirken 1925.

Hoveddøren af eg (de øvrige døre er af fyr) blev skænket i 1900 af snedkermesteren, Henning Jensen.

I kælderen findes den gamle gipsmodel af kirken, som viser, at Thorvald Jørgensen under opførelsen på flere punkter har forbedret sit projekt. Modellen er i bunden signeret af arkitekten.

Tekstiler

Tekstiler er forgængelige og trænger tid efter anden til udskiftning, men man har i Hellerup altid stillet krav om en god kvalitet, håndværksmæssigt som kunstnerisk.

Kirkens nuværende guldindvirkede *antependium* er anskaffet i anledning af 75-års jubilæet, udført af kunstværerne Kirsten og John Becker (begge født 1915) og et fornemt kunstværk, som for helt at komme til sin ret forudsætter visse ændringer ved omgivelserne, først og fremmest et andet altertæppe. Det nuværende gule med gråhvide stjerner er fra 1940 syet af damer i sognet, tegnet af professor Kaj Gottlob (født 1887) ligesom et grønt antependium med påsyede kors anskaffet 1936.

Messehageler

1. Ældst er en skjoldformet messehagel af rødt fløjl. Den har ikke været i brug i umindelige tider. Det forlyder, at den blev anskaffet til 25-års jubilæet.
2. Rød messehagel, skænket af direktør Emil Abrahamson til minde om hustru og søn, begge begravet fra Hellerup Kirke, taget i brug pinsedag den 13. juni 1943. Den er tegnet af Margrethe Drejer, Dansk Paramenthandel, og udført i rødt fløjl med borter af ægte guld og med de oldkristne symboler XP (forkortelse af de to første græske bogstaver i KRistus), alfa og omega. Nu udlånt til Husum Kirke.
3. Grøn-hvid messehagel af håndvævet silkestof (fra Gerda Hennings vævestue), tegnet af Karen Falck-Rasmussen. Den blev taget i brug palmesøndag 1934 og var skænket af kirkens tidligere sognepræst, pastor L. N. Knudsen. Messehagelen udstilledes af Kirkelig Kunst og Håndarbejdets Fremme i London juli 1938. Den var syet som en såkaldt vendekåbe, hvis grønne side vendte udefter i Hellig tre Konger – og trinitatis-tiden, mens den hvide kom til anvendelse på fest-

dage. Efterhånden blev messehagelen slidt op og en reparation foretaget med det resultat, at den grønne fortsat kunne bruges, mens den hvide helt fornyedes, idet dog den sol i guldbroderi, som prydede den gamle, overførtes til den nye.

4. Violet messehagel fra 8. marts 1952, tegnet af H. G. Skovgaard, udført af Kirkelig Kunst, med gaffelkors, symbolerne alfa, omega og IHS i gule borter. Pengene blev for en stor del indsamlet blandt gamle konfirmander som en gave til jubilæet i 1950.
5. Rød messehagel af uld og hør, udført af Kirsten og John Becker, leveret af Dansk Paramenthandel, første gang i brug Skt. Stefansdag 1965.
6. Grøn messehagel af uld og hør, udført af Kirsten og John Becker, leveret af Dansk Paramenthandel, første gang i brug søndag den 13. august 1967.
7. Violet messehagel af uld, udført af Kirsten og John Becker, leveret af Dansk Paramenthandel 29. september 1968.
8. Hvid messehagel af uld, udført af Kirsten og John Becker, leveret af Dansk Paramenthandel 12. april 1972, første gang i brug skærtorsdag 1972.

Kirkens klokker

De to ældste af de nuværende klokker skænkedes 1940 af A. P. Møller. De er stemt i tonerne fis og a. På begge klokkerne står: „GJORT AF JYDSK JERNSTØBERI I BRØNDERSLEV 1940“. Den store har følgende inskription: „DENNE KLOKKE SKÆNKET HELLERUP KIRKE TIL MINDE OM HANS MØLLER DØBT I KIRKEN 21.6.1916 OG BEGRAVET DERFRA

Messahagel af uld og hør. Kirsten og John Becker 1968.

21.8.1934“. Den lille klokke har desuden denne inskription: „HELLIG HELLIG HELLIG ER HÆRSKARERNES GUD“.

1960 anskaffedes endnu en klokke. Herom skrev organist Hans Nyholm i menighedsbladet:

„To musikinstrumenter anses især for at tilhøre kirken, nemlig orglet og klokken.

Begge er ærværdige instrumenter, hvis oprindelse taber sig i dunkel fortid mere end 2000 år tilbage, men alligevel betragter vi et orgel som det historiske orgel på Frederiksborg Slot med ærefrygt og undren. Et så gammelt orgel – det er over 300 år – er en stor sjældenhed; en kirkeklokke er et mere robust instrument, men alligevel er det forbavsende at tænke på, at der rundt om i danske kirker findes ikke så få klokker helt fra det 12. århundrede. Så mange år har de lydt, så mange slægtled har hørt deres klang, at man inden for musikkens verden ikke finder mage til levende, historiske mindesmærker.

En klokke er et ganske mærkeligt musikinstrument. Tonen fra et hvilket som helst musikinstrument består i virkeligheden af et helt tonebundt, hvor styrkeforholdet mellem de enkelte toner er bestemmende for klangfarven. Således er det også for klokken, men mens det for alle andre musikalske tonegivere gælder, at det indbyrdes forhold mellem disse „overtoner“ kan angives ved ganske simple talforhold, er klokken noget helt for sig derved, at dens tone kan indeholde alle mulige uregelmæssige kombinationer af overtoner. Det er klokkestøberens kunst at give klokken en sådan form, at disse uregelmæssige toner bringes i harmoni, og det er netop denne, man kunne sige: uregelmæssige harmoni, der

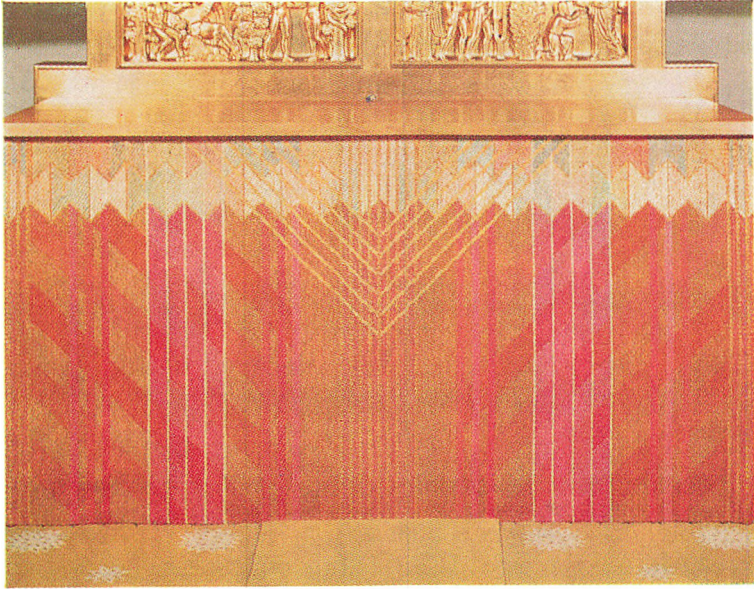
H-klokken støbt af John Taylor & Co. inden ophejsning i 1960.

giver klokketonen dens særlige karakter, der virker så stærkt og betagende på menneskesindet.

Selv det mest fuldkomne „kunstige“ klokkespil, hvor tonerne frembringes ved slag på afstemte stålstænger eller ad elektronisk vej, vil derfor lyde sjælløst i forhold til den ægte klokke. Klokkerne kaldes ofte „kirkens stemme“, og meningen er jo, at deres klang skal kalde til kirke og minde om, hvad dér foregår. Før søndagsgudstjenesten i Hellerup Kirke ringer begge kirkens klokker; til hverdagsaftenbøn om tirsdagen ringer kun den store klokke; ved morgen- og aftenringningen på hverdage høres den lille klokke alene. Det vil sige, at „kirkens stemme“ ikke blot er en unuanceret kalden, men på en vis måde er i stand til at udtrykke, hvad der netop nu er dens budskab. Tanken med at give en kirke flere klokker er derfor – ud over at smykke kirken, så godt vi formår – at gøre „kirkens stemme“ mere tydelig og bedre hørt ud i den omgivende verden.

Hellerup kirkes to store og gedigne klokker har i sig selv en god og ren tone; men når de ringer, lyder tonen mere hård og metallisk, end den burde. Det skyldes dels klokkernes ophængning, dels selve kneblens konstruktion, men begge dele vil takket være en stor anonym gave nu blive ændret, således at klokkernes gode toner kan komme helt til deres ret. Når klokkerne således kommer til at lyde, som de skal, er der klanglig basis for den tredje klokke, som vi altså nu til kirkens 60-års dag vil give den både som endnu et smykke og som endnu et redskab for forkyndelsen.

Skal to eller flere klokker kunne lyde godt sammen, vil de fleste musikalske mennesker straks tænke sig, at man

Antependium, Kirsten og John Becker 1974. Billedvæv i hør med guldtråd. Under alterbordspladen fortættes mønsteret til en bræmme inspireret af middelalderlige borter – en sådan kaldes „alterbrun“. Bag antependiets lodrette delinger ses skyggeagtige skrårtriber – et motiv der er blevet til under indtryk af rammen om den nedre del af glasmalerierne i koret.

vælger deres toner ved f. eks. på et klaver at finde frem til toner, der harmonerer i en akkord. I virkeligheden sker der det, når klokkerne ringer, at de svinger i hver sin rytme, og derfor vil tonerne yderst sjældent blive anslået samtidigt, men derimod oftest efter hverandre i skiftende orden, og klokketoner må derfor bestemmes efter melodiske regler. Vore to klokker har tonerne fis og a, og føjede man dertil efter harmoniske regler et cis, ville der fremkomme en melodi, som hurtigt ville føles ensformig. Vælger man derimod tonen h, således at de tre klokke-toner danner begyndelsen til den oldkirkelige Te-Deum-melodi, vil det melodiske indtryk være meget stærkere, og det er derfor en h-klokke, vi nu vil give kirken. Man kunne tænke sig (der er faktisk plads til det) engang ad åre at føje den næste af Te-Deum-tonerne til i form af en fjerde klokke, der så skulle have tonen d, og dermed ville kirken have så rig en klokkemusik, som tårnets størrelse tillader! Fire klokker! Ja, vi synes, at allerede tre klokker er overdådigt, men man behøver ikke at rejse langt uden for Danmarks grænser, før man opdager, at selv landsbykirker kan glæde sig over sådan rigdom, og at 5–6 klokker ikke er nogen sjældenhed i en bykirke. Forståelsen for en rigere klokkemusik er da også voksende hos os; prøv engang at gæste den beskedne Skt. Stefans Kirke på Nørrebro, der fornylig fik sine Te-Deum-klokker fra den samme engelske klokkestøber, som også skal levere vor nye klokke, og som er kendt for at støbe de finest afstemte klokker.

Det er en vanskelig kunst at støbe klokker; mange uberegnelige faktorer spiller ind, og derfor vil spændingen være stor, indtil vi hører, at støbningen er lykkedes og

klokken på vej til Hellerup. Det bliver en højtidssdag, når klokkerne fra Hellerup Kirkes tårn for første gang kan synge deres

TE DEUM LAUDAMUS.“

Klokken er anskaffet for indsamlede midler og støbt hos John Taylor & Co., England. Indskrift på halsen: „1900 – 14 OKTOBER – 1960 – JOHN TAYLOR & CO., FOUNDERS LOUGHBOROUGH ENGLAND“. På klokkelegemet står: „DEUM LAUDAMUS“.

Tanken om en 4. klokke blev virkeliggjort ved jubilæet i 1965. Klokken er om halsen forsynet med følgende inskription:

CAMPANA AB PETIT & FRITSEN FUSA ANNO DOMINI MCMLXV
AEDI HELLERUPIENSI DONATA SUM* (i een linje)

Støbenr. 4638.

På klokkesiden læses (to linjer):

EX ORE INFANTIUM ET LACTENTIUM
PERFECISTI LAUDEM**

I 1970 ophængtes inde i kirken i siderummet ved prædikestolen en bedeslagsklokke skænket af organist Hans Nyholm 1965.

* Støbt af Petit og Fritsen er jeg som klokke skænket til Hellerup Kirke det Herrens år 1965.

** Af spædes og diendes mund har du beredt dig lovsang. Denne indskrift, der er hentet fra salme 8, vers 3, som stedet citeres i Matth. 21,16, er valgt, fordi klokken i særlig grad skal anvendes som dåbsklokke, der ringer under barnedåb.

Den lød første gang søndag den 21. juni 1970 og bærer
indskriften:

ANNO DOMINI MCMLXV CAMPANA PETIT & FRITSEN
FUSA AEDI HELLERUPIENSI DONATA SUM

hvilket er udlagt: I det Herrens år 1965 blev jeg som
klokke, støbt af Petit og Fritsen, skænket til Hellerup
Kirke. Neden for indskriften et stort alfa og omega.

EFTERSKRIFT

Måske vil man finde, at der i dette skrift er gået rigeligt i enkeltheder. På den anden side spiller også detaljerne i kirken en rolle, og for de mennesker, der har deres arbejde her, kan det være af betydning at få bedst mulig besked om det, der omgiver dem.

Men også den, der går til alters, kan vel være interesseret i at høre om det altersølv, der er blevet til for at betjene hende eller ham, og lader man sin skærv falde i kirkebøssen, giver det måske en lidt anden baggrund, når man ved, den ikke er en tilfældig ting, men tegnet af en mand, der med samme samvittighedsfuldhed løste de største som de mindste opgaver.

De fleste navne på folk, der har skænket noget til kirken i dens første tid, siger os ikke meget, ligesom det om nogle år vil være tilfældet med navnene fra nyere tid. Når vi alligevel har taget dem med, er det for at illustrere den villighed, der gennem årene har været til at gøre noget for sognets kirke, og vi føler, vi står i dyb taknemmelighedsgæld til vore forgængere, navngivne såvel som navnløse.

Det er også som et afdrag på denne gæld, at dette skrift må betragtes, og vi håber, det kan bidrage til at gøre kirkebygningen og dens udstyr mere levende for de mennesker, der færdes på dette sted.

